

Európska komisia zverejnila prehľad o stave prírody v Európskej únii

Správa Európskej komisie (EK) o stave a trendoch druhov a biotopov v rokoch 2013 - 2018, chránených smernicami o vtákoch a o biotopoch bola vypracovaná z podkladov zaslaných 28 členskými štátmi (ešte vrátane Spojeného kráľovstva). Členské štáty EÚ majú na základe požiadaviek vyplývajúcich z článku 12 smernice o vtákoch¹ a z článku 17 smernice o biotopoch² povinnosť predkladať každých 6 rokov správy o stave a trendoch druhov a biotopov európskeho významu.

Správa EK analyzuje údaje týkajúce sa **460 druhov voľne žijúcich vtákov vyskytujúcich sa v EÚ, 233 typov biotopov a takmer 1400 ďalších voľne žijúcich živočíchov a rastlín** európskeho významu.

Z výsledkov správy vyplýva, že EÚ zatiaľ **nedokázala zastaviť zhoršovanie stavu chránených typov biotopov a chránených druhov**, ktorých zachovanie má význam pre celú EÚ. Pokrok pri vykonávaní oboch smerníc nebol za posledných 6 rokov dostatočný na zlepšenie stavu predmetov ochrany. **Kľúčové záťaže vyplývajúce z využívania pôdy a vody**, ktoré viedli k degradácii prírody, **stále pretrvávajú**, čo má za následok nesplnenie cieľa na rok 2020 - zastavenie a merateľné zvrátenie zhoršovania stavu druhov a biotopov. Medzi hlavné tlaky, ktoré vplyvajú na pokles chránených biotopov a druhov, patrí poľnohospodárstvo (45 % poľnohospodársky využívaných biotopov vykazuje zhoršujúci sa trend), lesné hospodárstvo, urbanizácia, úpravy vodného režimu, znečistenie ovzdušia, vody a pôdy, invázne nepôvodné druhy a využívanie druhov (lov, zber). Okrem toho sa stáva čoraz väčšou hrozbou **zmena klímy**.

V správe je tiež zdôraznené, že hoci sústava **Natura 2000 pozostávajúca z takmer 28 000 lokalít pokrývajúcich 18 % pevninského územia EÚ a cca 10 % morských oblastí** má na ochranu druhov a biotopov pozitívny vplyv, toto nie je postačujúce.

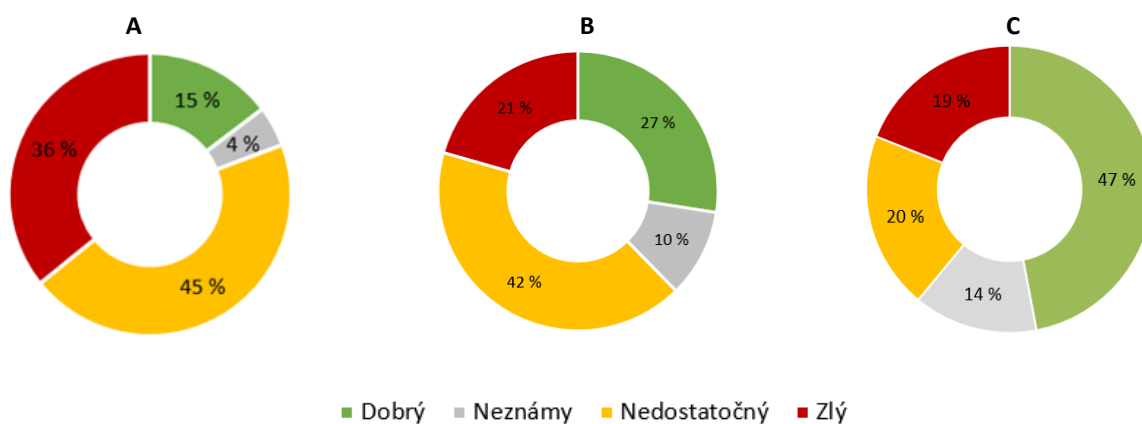
Len 15 % biotopov európskeho významu je v priaznivom stave (Obr. 1 A). Najväčší podiel trendov zhoršovania je v prípade biotopov rašelinísk a iných mokradí, lúk a pieskových dún. Práve obnova biotopov bohatých na uhlík (napr. rašelinísk a iných mokradí), je dôležitá, pretože tieto biotopy dokážu prispievať k zmierneniu zmeny klímy tým, že ponúkajú značný potenciál ukladania a sekvestrácie uhlíka v biomase a v pôde a taktiež prispievajú k vytváraniu pracovných príležitostí vo vidieckych a okrajových oblastiach.

Čo sa týka **druhov uvedených v smernici o biotopoch, 27 % je v dobrom stave** (Obr. 1 B), pričom údaje o morských druhoch sú pomerne nekompletné. Najohrozenejšou skupinou z druhov sú sladkovodné ryby, v dôsledku zmien na vodných tokoch a výstavby vodných elektrární. Klesá počet druhov vtákov, ktoré sú naviazané na poľnohospodárstvo a zhoršuje sa aj stav lesných druhov. Správa ukázala, že **v dobrom stave sú populácie takmer polovice druhov voľne žijúcich vtákov v EÚ (47 %)** (Obr. 1 C).

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva v platnom znení

² Smernica Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení

Obr. 1.: Stav biotopov (A), druhov (B) a populácie druhov vtákov (C) v EÚ

Slovenská republika v rámci populačných trendov hniezdiacich vtákov (za 12 ročné obdobie) vykazuje zlepšujúci sa stav ani nie v 20 %, v ostatných prípadoch bol trend vyhodnotený ako stabilný, resp. fluktuujúci až zlý. Stav biotopov európskeho významu v SR vykazuje nepriaznivý-stabilný alebo nepriaznivý-zhoršujúci sa trend v takmer 60 %.

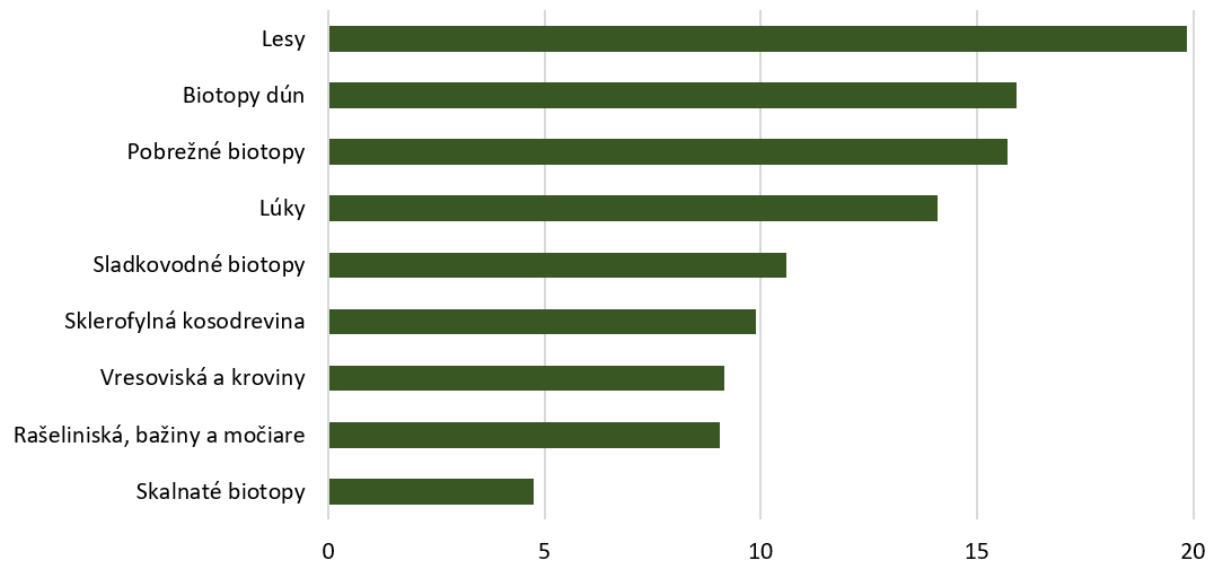
Posúdenie založené na podrobnejšej technickej správe Európskej environmentálnej agentúry ukazuje, že zatiaľ čo existujú chránené druhy a biotopy, ktorým sa darí odolávať veľkému tlaku, väčšina druhov a biotopov je v rámci EÚ v zlom stave, pričom niektoré vykazujú stále zhoršujúci sa trend. Ak sa nebudú riešiť príčiny poklesu chránených druhov a biotopov, bude tento stav nevyhnutne viesť k pokračujúcej erózii biodiverzity a životne dôležitých služieb, ktoré poskytuje pre ľudské zdravie a prosperitu.

Správa obsahuje **inšpiratívne príbehy z členských štátov a úspechy**, ktoré je možné dosiahnuť prostredníctvom cieľných opatrení, ktoré sú často podporované prostredníctvom programu EÚ LIFE, alebo prostredníctvom agroenvironmentálnych schém v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Napríklad populácie druhov ako rys španielsky, sob arktický alebo vydra sa podarilo obnoviť pomocou projektov cieľných na ochranu týchto druhov.

V novej Stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 sa stanovuje **potrebný rámec pre transformačné zmeny**. Táto stratégia taktiež kladie dôraz na **spoľahlivé vedecké poznatky**, na ktorých musí byť založený boj proti strate biodiverzity. Členské štáty by preto mali zlepšovať **kvalitu a komplexnosť systémov monitorovania biotopov a druhov** a využiť ich pri vypracúvaní budúcich správ.

V správe je zdôraznená potreba **začať ihneď konať**, ak chceme do roku 2030 obnoviť biodiverzitu v EÚ, pričom kľúčová bude implementácia zámerov a cieľov **novej stratégie biodiverzity EÚ, ako aj stratégie „z farmy na stôl“**. Je potrebné aj naďalej rozširovať sústavu Natura 2000, resp. iné chránené územia, zefektívniť manažment chránených území, vytvoriť alebo obnoviť lokality s chránenými biotopmi (zvýšiť kvantitu, aspoň o 11 000 km²), zlepšiť stav ochrany biotopov (kvalitu, aspoň na 215 000 km²) a zlepšiť stav alebo obnoviť biotopy, ktoré sú bohaté na uhlík a ktoré sú dôležité z hľadiska boja proti zmene klímy (Obr. 2).

Obr. 2.: Podiel plochy (v %), na ktorej sa vyskytujú skupiny biotopov z prílohy I smernice o biotopoch, ktoré si podľa informácií členských štátov vyžadujú zlepšenie

Pozn.: Z výpočtu bolo vylúčené Spojené kráľovstvo a biotop 8310 (prírodné jaskyne).

Ďalšie posúdenie stavu prírody v EÚ je plánované na rok 2026.

Viac informácií:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1602921945538&uri=CELEX:52020DC0635>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1920